N°. 275.

DE GRONDWET.

1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

DONDERDAG 13 APRIL.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon,
Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . » 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

De Heer van Dam en de Minister van Oorlog.

Het gaat den heer VAN DAM VAN ISSELT in de Eerste Kamer, gelijk het hem in de Tweede gedurende de laatste jaren van zijn lidmaatschap, is gegaan. Men neemt de beleefdheid in acht, om den steeds in pathos uitmuntenden improvisator aan te hooren zonder al te duidelijk zijn lachlust te verraden … en men denkt niet meer aan al hetgeen, op zoo tooneelmatigen toon, voor klinkende munt is aangeboden.

Een dergelijk amusant tooneel heeft de heer VAN DAM in de zitting der Eerste Kamer van eergisteren geleverd, toen hij, zonder dat het noodig scheen, het wetsontwerp verdedigde, waarbij ruim een millioen guldens aan den Minister van Oorlog »uit hoofde van buitengewone omstandigheden« is toegestaan. Wij kunnen den climax van hartstogtelijkheid, in de rede van den heer VAN DAM bemerkbaar, zeer goed verklaren, wanneer wij overwegen, dat hij tot driemaal toe … maar te vergeefs — eerst vroeg, daarna bad, later smeekte om toch een *comité generaal* te beleggen, waarin hij beloofde schromelijke, ijzingwekkende dingen te zullen ontdekken. Zij zelfs, die, in de Eerste Kamer, zich verheugd hadden in de overneming door de Regering van het amendement des heeren THORBECKE: »zouden met schrik op het tafereel staren«, dat de heer VAN DAM voor hen »zou ophangen, wanneer hij, met cijfers, den tegenwoordigen toestand van ons leger aantoonde!« Ach, het was de stem van den roepende in de woestijn; en het *Tielsche Weekblad* zal nu wel niet uitblijven met het betoog, dat, ook de Eerste Kamer, gelijk *de Grondwet*, niet vaderlandslievend genoeg was, om de vreeselijke openbaringen te willen aanhooren, die de heer VAN DAM tot driemaal toe haar aankondigde.

Wij behooren niet tot de onvoorwaardelijke aanbidders van den Minister van Oorlog; maar wij gelooven toch, dat de Eerste Kamer wèl heeft gedaan, met dien Minister meer geloof te schenken, dan den heer VAN DAM, in zoo ver het betreft den toestand van ons leger. Het kan dan ook eene zeer zonderlinge manier heeten, die de heer VAN DAM bezigt, om de Natie vertrouwen in den Minister te doen stellen. De heer VAN DAM zet voorop, dat er geen bekwamer Hoofd van het departement van Oorlog, geen ijveriger Minister is, dan de heer FORSTNER VAN DAMBENOY. En wat doet hij vervolgens? Hij maakt tegen dien zelfden Minister eene acte van beschuldiging op, welke, indien zij gegrond ware, den Minister van verwaarlozing der landsbelangen zou overtuigen: eene acte van beschuldiging, welke, indien *wij* die hadden bekend gemaakt, een algemeene kreet van verontwaardiging zou hebben doen opgaan!

»Het leger« — zegt de heer VAN DAM — »is tot dus ver *mishandeld* geworden.« »Het zou misschien *strafbaar* wezen« — roept hij vervolgens uit — »wanneer hij in deze vergadering mededeelde, wat hem bekend was, om te bewijzen, waarvan de Minister meer dan iemand is overtuigd, dat het *niet is om buitengewone omstandigheden*, *dat het niet is om den drang der tijden*, dat de verhooging gevraagd wordt.« Ook de Tweede Kamer had een comité generaal moeten houden; dáár zou men den Minister: »ongetwijfeld geloofd en hem vertrouwen geschonken hebben, indien hij dan met cijfers bewezen had, dat met de gelden, die tot dusverre voor het departement van Oorlog zijn aangevraagd, *het leger onmogelijk in behoorlijken staat kan worden gehouden.*« Door de overneming van het amendement van den heer THORBECKE zullen de »Vertegenwoordiging en de Natie *in het denkbeeld kunnen raken*, dat de gevraagde uitgaven zijn *buitengewone* uitgaven.« Eindelijk, in comité generaal zou de heer VAN DAM, een tafereel in cijfers »van den tegenwoordigen toestand van ons leger« ophangen, dat de Eerste Kamer »met schrik« zou vervullen.

Wij vragen — indien de redenering van den heer VAN DAM grond hadde; indien ze niet, van het begin tot het einde, ware zamengesteld uit die klanken, welke de stevige arm van den [illegible] aan de Turksche trom te ontlokken — of een Minister van Oorlog zijn pligt zou hebben gedaan, die, zonder af te treden, tot in het jaar 1854 zou geduld hebben, dat het leger *mishandeld* werd; die een toestand zou gedoogd hebben, waarvan de mededeeling *strafbaar* ware; die nalaat, met cijfers de Kamer te overtuigen van de noodzakelijkheid eener blijvende verhooging; die nog voor weinige dagen een wets-ontwerp aanbiedt, waaruit blijkt, dat hij van 10½ millioen over 1853 *nog geld overhoudt;* die, te gelijkertijd, als het ware, eene wet laat aannemen, waarvan de considerans verklaart, dat de uitgaven zijn »uit hoofde van *buitengewone* omstandigheden«, maar die eigenlijk tot een ander doeleinde strekken moeten?

Gelijk in de Tweede Kamer in den heer GROEN, bezit alzoo in de Eerste Kamer de Regering in den heer VAN DAM een zonderlingen vriend en verdediger. Gelukkig èn voor het Vaderland èn voor den Minister van Oorlog — dien we niet schuldig achten aan hetgeen de heer VAN DAM betoogde, en in wien wij gaarne zien een ijverig man in het behartigen van de belangen zijns departements — weet ieder de waarde te schatten van den pathos, die schering en inslag uitmaken van den voormaligen *Wespen*-schrijver; en de Eerste Kamer is dan ook, in deze, de waarachtige uitdrukking der Natie geweest, door al de schrikbeelden van den heer VAN DAM voor Blaauwbaard-sprookjes te houden en hem [illegible] te laten [illegible].

Maar er is nog een ander punt, dat uit de redevoering van den heer VAN DAM behoort gereleveerd te worden. Onze lezers herinneren zich den aanval, dien het *Tielsche Weekblad* = den heer VAN DAM — zich tegen ons veroorloofd had. Waarom? Omdat wij aan den eenen kant betoogden, dat, aangezien de verhooging voor oorlog, volgens den considerans van de wet, strekte *»uit hoofde van buitengewone omstandigheden«* en in verband met de verklaringen des Ministers van Oorlog, Nederland scheen te zijn overgegaan in een toestand van *gewapende neutraliteit;* maar van den anderen kant meenden wij, dat de aangevraagde verhooging zelve bewees, dat er van wapening geene sprake kon zijn: want dat één millioen alsdan veel te weinig was. Een en ander leidde ons tot de opmerking, dat de Regering inderdaad geene opheldering had gegeven omtrent het verband, dat er bestaat tusschen het aangevraagde millioen en de Oostersche quaestie. Het *Tielsche weekblad* — de heer VAN DAM — verklaarde slechts *»afschuw«* en *»verontwaardiging«* te hebben voor deze redenering. Ons gedrag grensde aan *»hoogverraad«*; het was: *»eene schaamtelooze verzaking van eergevoel en van vaderlandsliefde«*; ja, door de verklaringen der Ministers tegen over elkander te stellen, hadden wij getracht »den onwil der Westersche mogendheden tegen de Ministers; *en dus tegen het Vaderland*, op te wekken!!«

En wat heeft nu de heer VAN DAM eergisteren in de Eerste Kamer gedaan? Juist hetzelfde, waaraan *de Grondwet* zich schuldig maakte.

Van den eenen kant betoogde hij »dat er geen quaestie kan zijn, om ons leger te brengen, zelfs van verre maar, in een staat, die zou kunnen gelijken naar eenen staat van oorlog;« van den anderen kant beschuldigt hij den minister, dat hij de natie in het denkbeeld brengt *»dat er buitengewone uitgaven gedaan worden.«* Ook de heer VAN DAM constateerde dus de tegenstrijdigheid. Voor eene gewapende neutraliteit is de aangevraagde verhooging ontoereikend: waartoe strekt de verhooging dan *wel*, nu de considerans der wet, met goedvinden der Regering, uitdrukkelijk zegt, dat zij alleen is toegestaan »uit hoofde van *buitengewone* omstandigheden?« De heer VAN DAM gelieve alsnu het artikel van het *Tielsche Weekblad* te beschouwen als de natuurlijke exegese op zijne eigene redevoering in de Eerste Kamer.

Over het wetsontwerp zelf en over de eigenlijke bestemming van het daarin toegestane millioen zullen wij niets meer zeggen. De tijd zal leeren wat er is van ons vermoeden; en wie inderdaad de zaak uit het regte oogpunt heeft beschouwd. Maar wij mogen een gezegde niet onbeantwoord laten, dat de Minister van Oorlog zich in de Eerste Kamer heeft laten ontvallen, en dat wij ook in het *Bijblad* terugvinden.

De heer VAN DAM had de Regering beschuldigd van *zwakheid*, omdat zij zich vereenigd had met het amendement van den heer THORBECKE. Wij zijn het hieromtrent eens met den heer VAN DAM. Het geheele doel van de aanvraag was, oorspronkelijk, en tot in de laatste uren der discussie, om te doen beslissen, dat niet langer 10½, maar wel 12 millioenen het normale cijfer voor het departement van oorlog zullen uitmaken. Vele leden der Tweede Kamer hadden daartegen bezwaar; zij wilden *één*, twee, drie millioenen geven als *buitengewone* omstandigheden *buitengewone* uitgaven noodzakelijk maakten; maar het normale cijfer voor gewone tijden wenschten zij niet te overschrijden. Dit te minder, daar de tegenwoordige Minister van Oorlog zelf verklaard had aan 10½ millioen genoeg te hebben; en deze Minister nog in de laatste dagen een wetsontwerp had aangeboden, constaterende, dat van die som over 1853 nog geld was overgebleven. Nu stelde de heer THORBECKE een amendement voor, waardoor *de geheele aard* van het wetsontwerp werd veranderd; van een normaal cijfer werd het een *buitengewoon cijfer*: een cijfer, dat in de toekomst niets praejudicieerde. En, wij erkennen het met den heer VAN DAM, dat het eene zwakheid was van de Regering, om, van haar standpunt, aan dat amendement toe te geven: eene [illegible] te meer, omdat dit feit bewees, dat de *buitengewone omstandigheden* eigenlijk vreemd aan de geheele aanvrage waren, en nu slechts gebruikt werden, om de voordragt te doen aannemen. Om zich nu tegen deze beschuldiging van *zwakheid* te verdedigen, stelt de Minister van Oorlog het voor in de Eerste Kamer, alsof de Regering door het amendement van den heer THORBECKE verrast en overrompeld ware geworden. »Dit amendement werd voorgesteld«, zeide de Minister: *»op het oogenblik toen het ontwerp van wet in stemming moest worden gebragt.«* Wij moeten, van wege de bedoeling, welke in deze verkeerde opgave van feiten schijnt te liggen, daartegen protesteren.

Vóór de schorsing der werkzaamheden kondigde de heer THORBECKE zijn amendement aan, bij gelegenheid van de algemeene discussien; en de voorzitter merkte teregt op, dat dit amendement eerst *na* de behandeling der artikelen, bij het behandelen van den considerans, kon in aanmerking komen. Toen werden de algemeene discussien voortgezet; en voerden nog het woord de Minister van Buitenlandsche Zaken en de heer STORM VAN 'S GRAVESANDE. Vervolgens werd de zitting geschorst. Bij de hervatting der algemeene discussien, spraken de heeren ZIJLKER en DONKER; *en eerst daarna* stond de Minister van Oorlog op, om, tijdens de algemeene discussien, zonder dat het eigenlijk nog aan de orde of ondersteund was, het amendement van den heer THORBECKE over te nemen. Er is dus hier geen schijn van verrassing of overrompeling geweest; de algemeene discussien waren nog niet geëindigd en de stemming *kon* dus nog niet plaats hebben, toen de Minister reeds het amendement had aangenomen; want de heeren GROEN, DE MAN, THORBECKE en de Minister van Buitenlandsche Zaken spraken daarna nog eens of tweemalen.

Van verrassing kon des te minder sprake zijn, daar wij, in de meening verkeerden, dat de Ministers van de schorsing der zitting gebruik hadden gemaakt, om zich middelerwijl met het Hoofd van den Staat omtrent het overnemen van het amendement te verstaan, daar het hier gold de geheele verandering van *den aard* eener wetsvoordragt, en de heer VAN HALL vroeger met zooveel hartstogt had verklaard, dat *zij* (de tegenwoordige Ministers) geene amendementen, staande de zitting, zouden aannemen, die, buiten toestemming des Konings, het beginsel eener wet veranderden.

Het voorloopig verslag over het Wetsontwerp op het Armbestuur.

I.

Met belangstelling namen wij het voorloopig verslag ter hand, dat ons met het oordeel der Volksvertegenwoordiging, ten aanzien der voorgestelde wettelijke regeling moest bekend maken. Zoo er één onderwerp van gewigtige aangelegenheid was, waaruit de homogeneiteit van de meerderheid der Tweede Kamer met de tegenovergestelde rigting blijken moest: het was de regeling van het armbestuur, welke onder het vorig ministerie als een voorwendsel tot tegenstand had gestrekt, dat den weg moest banen tot een toestand, die door de Aprilbeweging is tot stand gekomen. De keuze der rapporteurs scheen reeds aanvankelijk stof te geven tot het vermoeden, dat het voorloopig verslag een voor het aangeboden wetsontwerp welwillenden geest zou ademen. Nadat reeds, uit verschillende stukken, ons gevoelen kenbaar geworden is, meenen wij thans te kunnen volstaan met eene beoordeeling der verschillende beschouwingen, waartoe de overweging van het wetsontwerp, bij het onderzoek in de afdeelingen, dat met een afwisselend getal van 60 leden plaats had, aanleiding gegeven heeft.

Wij volgen daarbij het verslag op den voet als het den indruk schetst, dien dit voorstel heeft gemaakt, maar ook het wets-ontwerp toetst aan het regt der gezindheden, aan art. 195 der Grondwet en aan de regelen eener goede staathuishouding.

De bedenking, bij ons gerezen omtrent de mindere of meerdere tijdigheid van het voorstel, werd, slechts in ééne afdeeling, ter sprake gebragt en aan de nog overgeblevene spanning na de gebeurtenissen van het verloopen jaar ontleend. De daartegen ingebragte zwarigheid gold het uitdrukkelijk voorschrift der Grondwet, bij het 5de der additionnele artikelen. Die zwarigheid verliest in ons oog al haar kracht, wanneer wij dat voorschrift in verband brengen met de omstandigheden, waaronder het gegeven werd. Wij meenen toch met genoegzamen grond te mogen beweren, dat, bij het stellen van den termijn tot indiening der wets-ontwerpen niet enkel gerekend is op de bekwaamheid der ontwerpers; maar ook op het gezond verstand en het onpartijdig oordeel van de Natie en hare vertegenwoordigers, dat zich niet door omstandigheden laat beheerschen, of door partijdigheid en vooroordeel verblinden. Hoogst verderfelijk is de geest, die meer en meer veld wint, om het oordeel over zaken met personen in in verband te brengen, zoodat het genoeg is, wanneer van deze of gene zijde iets wordt voorgesteld, om daarover een afkeurend oordeel te vellen. Bij de grondwets-herziening heeft men niet gerekend op die hartstogtelijke partijdigheid, welke, sedert 1848, merkelijk is toegenomen; maar men is van de onderstelling uitgegaan, dat bij de zucht, om zich den waren toestand van het armbestuur voor oogen te stellen, eene neiging zich zou openbaren, om, door de beste middelen, een meer gewenschten te zien geboren worden. Daartoe behoort ongetwijfeld een helder inzigt van hetgeen bestaat en van hetgeen behoort; maar daaraan kan ook een eerlijke strijd van beginselen niet hinderlijk zijn. Van een gezond hoofd en een rein hart kan, bij verschil van temperament, welwillende zamenwerking tot bereiking van één doel worden verwacht. Men heeft, bij het maken van het voorschrift, te zeer verwacht, dat slechts innige overtuiging steeds tot regelmaat van handeling zou strekken, en men rekende niet op den invloed der hartstogten. Het gewigt der zaak moest thans tot uitstel dringen; omdat meerdere bezadigdheid noodig is bij de beantwoording der vragen, die, ook ten aanzien van armenzorg en onderwijs, worden gedaan: waar zijn wij, waarheen gaan wij en langs welken weg?

Onbegrijpelijk komt het ons voor, zoo wij niet daarin de sporen van hartstogtelijke partijdigheid konden opmerken, dat de overgroote meerderheid der leden, vergelijkenderwijs, een gunstigen indruk van dit wetsontwerp ontvingen. De afwijking van het vorig ontwerp is *in beginsel* toch schijnbaar, en zou alleen uit de Memorie van Toelichting kunnen bewezen worden. Maar die meerderheid ondergaat dan ook eene belangrijke vermindering door het aanzienlijk getal der leden, die tegen de voordragt, zoo als zij daar ligt, menig onoverkomelijk bezwaar hadden, en zelfs meenden, dat »zonder de Memorie van Toelichting de voordragt van wet zelve niet zou nalaten, de vrees bij velen te doen ontstaan, dat de Regering het stelsel van de vorige ontwerpen, ofschoon in meer gematigden geest, was gevolgd«. In volkomen overeenstemming met het door ons uitgebragt oordeel, erkende men de mogelijkheid, dat een volgend Bewind uit deze wet »gronden putte voor een te leveren bewijs, dat ook de wettelijke regeling van de kerkelijke en bijzondere armenzorg, behoort tot de verpligtingen van den Staat.« Wij zien dus hierin op nieuw de vrucht van dien rampzaligen transactiegeest en van die verderfelijke zucht, om aan de leus eener tegenovergestelde rigting in de wetgeving een zuiver beginsel, in strijd met eigen overtuiging, op te offeren of voor deszelfs consequente toepassing terug te deinzen.

Niemand, die onbevooroordeeld het wetsontwerp overwoog en eerlijkheid bezit, om rondborstig voor zijn gevoelen uit te komen, zal iets willen afdingen van het oordeel der leden, volgens welke deze voordragt hinkt op twee gedachten. »Men had daarin willen toegeven aan de begeerte van hen, die de volkomen vrije liefdadigheid wenschen, maar ook te gelijk gevoeld het gevaar van de onvoorwaardelijke toepassing van dit beginsel. Van daar de tegenstrijdigheid dezer voordragt, uit welke der beide standpunten men het ook beschouwe: uit dat der volkomene vrije godsdienstige liefdadigheid, of uit dat bij de vorige ontwerpen in acht genomen«.

En nu vragen wij aan elk, die het erkennen moet, welke nadeelige gevolgen aan zulk eene weifeling en onbeslistheid in keuze, op stoffelijk en zedelijk gebied, voor de gewigtigste belangen der menschheid verbonden zijn: wat er te wachten is van een wet, die zulk een karakter aan den dag legt, en op nieuw de zwakheid van het tegenwoordig Ministerie openbaart? Is het niet dezelfde rigting, die met de wet op het toezigt der kerkgenootschappen aanving, en met het tot stand brengen van die wet, waarmede geene der partijen vrede heeft, in zedelijke kracht een aanmerkelijk verlies onderging? Met zulke halve maatregelen, met dat stelsel van geven en nemen, is de Natie niet gediend; omdat het algemeen belang wordt opgeofferd aan de armzalige zucht, om zich aan eene ministeriële portefeuille te klemmen.

't Was niet ondenkbaar, dat de anti-revolutionnaire partij ook van deze gelegenheid zou gebruik maken, om zich te doen gelden, ten aanzien der handhaving van *het regt der gezindheden*. Wij twisten niet over den aard van dat regt tegenover den Staat. Men zegt van de zijde der anti-revolutionnairen, dat dit regt vóór de Grondwet bestond: wij twijfelen er niet aan, zoo het regt maar bij de Grondwet is erkend; — maar wat ons hindert is, dat, telkens wanneer dat regt ter sprake wordt gebragt, men nog altijd in het onzekere blijft, wie in de eerste plaats met de handhaving van het regt der Hervormde gezindheid is belast. Wij zullen gelegenheid hebben, daarop later terug te komen; doch moeten nu reeds de opmerking maken, dat in het verslag het regt der gezindheden verwisseld wordt met de vrijheid en autonomie der gezindheden, en er ook tusschen de voorstanders van dat regt en van die vrijheid zóó weinig overeenstemming schijnt te bestaan, dat »*een zeer groot aantal* leden, die, tegen verscheidene artikelen ernstig bezwaar hadden, als naar hun inzien, niet overeen te brengen met eene volkomene eerbiediging van dat regt« er evenwel »*niet weinigen* met de Regering de noodzakelijkheid beweerden, om aan den Staat de bevoegdheid toe te kennen, om de noodige inlichtingen te vragen en des noods met eenige klem te eischen.«

Wij behoeven niet te herinneren, op hoedanige wijze, bij de behandeling der wet op het toezigt der kerkgenootschappen, geoordeeld werd over het regt der gezindheid door hen, die zich, bij uitnemendheid, als voorstanders van de vrijheid der ingezetenen hebben doen kennen; maar wij vragen uit dien hoofde, welk verschil er bestaat tusschen de voorschriften, bij die wet, op bedreiging van straf vastgesteld en de verpligtingen bij dit wetsontwerp, ten aanzien der overlegging van reglementen, bij art. 7, en de mededeeling van opgaven, bij art. 10, voorgedragen. Wat bij eerstgenoemde wet, betreffende de geheele inrigting en het bestuur der gezindheid, is gevorderd, wordt bij dit wetsontwerp slechts van een deel: dat, hetwelk met het Staatsbelang in onmiddellijk verband staat, gevraagd. Men heeft in September 1853 niet geaarzeld, de kerkgenootschappen, *in alles*, wat hunne eigenaardige roeping en werkkring betreft, aan het Staatstoezigt te onderwerpen, en hunne inwendige regeling, gelijk alles wat godsdienst en zedelijkheid betreft, onder de heerschappij dier wet te betrekken. Welke zwarigheid kan er nu bestaan, om de armenzorg, welke slechts als een onderdeel van dat beheer en een uitvloeisel van den verheven werkkring der kerkelijke gezindheden, kan worden beschouwd, aan dezelfde voorschriften te onderwerpen? Als de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van het geheel, in het Staatsbelang, beperking behoeven zoo men dan dat deel, 't welk in verschillende opzigten de medewerking van het Staatsgezag noodig heeft onbelemmerd en bandeloos mogen laten? Men zou daarin geen bezwaar zien, zoo het kerkelijk toezigt zoodanig geregeld ware, dat daarin voldoende waarborgen aangetroffen werden; maar men weet, dat kerkelijk bestuur en kerkelijk beheer in dezelfde handen berusten, en de kerkelijke reglementen op geene volledigheid aanspraak kunnen maken. In het afgetrokkene is het waarheid, wat beweerd wordt: »Alleen de kerk is, uit den aard der zaak, en zoo als uit de wording der diakoniën te bewijzen is, voogdes over deze instellingen, en geen verkeerd beheer in hare huishouding kan eenige bemoeijenis, van wege den Staat, wettigen.« En wat in het afgetrokkene w is, blijft ook waarheid, zoolang de Staat door dat keerd beheer geen hinder lijdt. Is het te ontkenn dat de kerkelijke armenzorg ontaard en, met lating van haar allezins prijzenswaardig doel, voor maatschappij gevaarlijk geworden is? En vordert het belang van den Staat niet, uit een oogpunt politie, bekend te wezen met de in zijn boezem staande instellingen, ten einde uit den aard van instellingen den aard van het te houden toezigt regelen?

Wij verblijden, ons onder de voorstanders van vrijheid en autonomie der gezindheden *niet weinig* aan te treffen, die niet uit het oog hebben verlore het nut, dat voor den Staat, in het uitoefenen van hem opgelegde toezigt, gelegen is. Zij vragen te re »Hoe zou het toch mogelijk zijn, een wakend oog rigt te houden tegen de armoede, indien de midde onthouden worden, om het bestaan dier armoede ontdekken en haar voortdurend gade te slaan?«

»Men mogt wel zeggen: zij zullen redelijker niet worden geweigerd; maar hoe, indien zulks w lijk het geval mogt zijn? Moet de Staat dan onbekend blijven met de kwaal, die mogelijk aan zijn eigen bestaan knaagt? Dit mag voorzeker niet aang nomen worden. En zoo niet, dan moeten ook de m delen tot het verkrijgen van inlichtingen niet word onthouden.«

Zoo deze leden niet terugdeinzen voor de conseque ontwikkeling van dat gevoelen, dan is er op eene doel tige regeling van het armbestuur te rekenen, omdat zi van zullen overtuigd worden, dat de Staat daardoor ook in geenen deele komt op het gebied der Ke geen *jus in sacra* uitoefent; maar alleen voldoet de op hem rustende dure verpligting, om, ter wille de algemeene veiligheid, den gemeenschappelijken vij in het oog te houden en zooveel mogelijk te overwinn

---

Nederlanderachtigheden.

Wij herinneren ons, dat *de Nederlander* gevra heeft, waarom toch niemand notitie nam van de »*opm kingen over Staatsregt*,« door den heer Mr. I. J. Roch sen geschreven. In die »opmerkingen« werd *het* (of *ee* anti-revolutionaire stelsel ontwikkeld en verdedigd: schrijver noemde ze: »eene schets in breede trekken de beginselen der anti-revolutionaire school«, en later meer bepaald: »een bevattelijken (?) catechismus ha leer.«

In het stilzwijgen over het product van den heer Ro chussen gedurende de eerste vier of zes weken na uitgave, scheen, te oordeelen naar den vragenden ju toon, *de Nederlander* te meenen, dat nu eindelijk (of *een*?) anti-revolutionair stelsel was gerehabilite geworden.

Inmiddels is, in ruime mate, voldaan geworden hetgeen *de Nederlander* zoo vurig scheen te ver gen. De heer van Reesema heeft de »Opmerkingen« den heer Rochussen behoorlijk toegelicht, en de *Nie Rotterdamsche Courant* vroeg herhaaldelijk (aangezien heer R. op revolutionaire wijs had gehandeld met anti-revolutionnair beginsel van citeren, en *alles* had noemd beginsel en leer van *de* anti-revolutie, zonder te geven *welke* anti-revolutie hij bedoelde) of *de Ne lander* nu eens zoo goed zou willen zijn, te ver ren, of de anti-revolutie in Nederland het stelsel van heer R. aannam als het hare: dan wel op te geven, wa en in *hoever* een stelsel als dat van den heer Rochu afweek van *het* stelsel van den heer Groen c. s.

Geen woord tot opheldering. De vraag over *een* en bleef onbeantwoord; en *de* anti-revolutie in Neder blijft nog altijd in de lucht hangen, drijvende o kurken van *eene* anti-revolutie van den heer van R. het kennelijk voornemen, om ze te loochenen wa het oogenblik daartoe zal zijn aangebroken.

De heer Rochussen heeft evenwel nu een nieuwe bekwamen bestrijder gevonden in den heer P. A. S Limburg Brouwer (*Gids*, April 1854); zoodat het, m wij, nu eens tijd wordt, dat *de Nederlander* het o voor den »nieuwen adept der anti-revolutionnaire sc hem verdedige en eindelijk eens opgeve, waarin d Groen c. s. overeenstemt of verschilt met den n kampioen.

Niet op *alle* punten wenschen wij *de Nederland* te vallen, dat zou te wreed zijn; slechts één pu worde opgehelderd en wij zouden ons reeds vold toonen. De opheldering bijv. van de goddelijke sou teits-leer, zoo als die door den heer Rochussen is keld. Zie hier wat de heer Brouwer daarvan zeg

Van de ontwikkeling der algemeene staatsbegrippen tot de nadere toepassing der hoofdbeginselen, verklaart Rochussen in zijne tweede paragraaf de veel besproken souvereiniteit, de anti-revolutionaire stelling van het vorstenregt. Na het voorafgaande mogen wij hier kort staat, zegt onze schrijver, is verpersoonlijkt in den De staat is door God gemaakt, zonder dat de wil daarbij in aanmerking komt; nu is de souverein ook ingesteld zonder, dat de wil der menschen daartoe iets gedragen; en God heeft hem, den vertegenwoordiger staat, de magt verleend, welke hij noodig heeft, om te over de menschen. Echter zagen wij, dat, volgens Rochussen, de menschelijke wil, schoon lijdelijk bij vorming van den staat, echter onmiddellijk

zoodra het de inrigting van den staat geldt. Deze werkzaamheid nu aan de natie naast en met den souverein, in 't algemeen, toekomende, is bepaaldelijk opgedragen aan de verschillende magten in den staat, die de natie vertegenwoordigen en hare belangen waarnemen. En daardoor is dan tevens de magt van den souverein beperkt (bl. 11 en 12). Wij hebben op dit alles alleen het volgende aan te merken: vermits, gelijk wij zagen, volstrekt onbewezen is, dat de staat door God gemaakt is zonder dat de wil der menschen daarbij in aanmerking kan worden genomen, ja zelfs deze stelling blijkt eene ongerijmdheid te zijn; zoodra men let op de zedelijke en verstandelijke natuur des menschen, zoo is het evenzeer onbewezen en eene even groote ongerijmdheid, te stellen, dat de souverein, de verpersoonlijking en de vertegenwoordiger van den staat, zijn gezag onmiddellijk van God ontleent zonder dat de wil des menschen daarbij in aanmerking komt. En vermits verder niet is verklaard, om welke reden de vrijheid van den menschelijken wil eensklaps bij de inrigting van den staat is te voorschijn getreden, terwijl zij bij de oorspronkelijke wording van den staat was ontkend, zoo volgt, dat het plotseling verrijzen van eene menschelijke magt (die der natie) nevens of met de goddelijke van den souverein, evenzeer een onopgelost raadsel blijft.

Over 't geheel is de schrijver dan trouwens ook niet bijzonder mild met verklaringen. Hij wordt daarmede nog kariger dan te voren bij de toepassing zijner algemeene beginselen. De souverein, zegt hij, ontleent zijne heerschappij aan God. Maar van waar ontleenen nu die andere magten in den staat, die den souverein, door den heer Rochussen worden ter zijde gesteld, haar gezag? Van de menschen, zou men na het voorafgaande meenen. Of dan ten minste onmiddellijk van God, die den wil der menschen toelaat vrij te werken in den staat, en dus ook toelaat, dat die wil door hen worde uitgesproken. Neen! zegt de schrijver, niet van de menschen en ook niet onmiddellijk van God, maar — „van den souverein" (blad. 12 en 13). Maar indien nu de Souverein eens weigert, de verlangde magt aan de vertegenwoordigers der natie te verleenen, en hunne medewerking toe te laten (gelijk wel eens gebeurt), verliezen de volksvertegenwoordigers dan hun gezag, en houden zij dan regtelijk en feitelijk op, zamen te werken met den souverein? En is het dan weder gedaan met de vrije werkzaamheid van den menschelijken wil bij de inrigting van den staat? Of is de souverein krachtens goddelijk bevel, gedwongen de bedoelde magt aan de vertegenwoordigers der natie te verleenen? Maar dan ontleenen deze hunne magt immers aan God en niet aan den souverein. Of is de souverein een middelaar tusschen God en de menschen, een afgezant die aan de volksvertegenwoordigers hunnen lastbrief heeft over te reiken, gelijk hij de zijnen onmiddellijk van God ontvangen heeft? De zaak wordt niet duidelijker naarmate wij verder bij onzen schrijver voortlezen. Integendeel; wij beginnen nu weder te vermoeden, dat de volksvertegenwoordigers hunne bevoegdheid toch eigenlijk noch van God noch van den souverein, maar aan de menschen ontleenen. De menschen toch, herhaalt de heer Rochussen weder (bl. 13 en 14) mogen met gemeen overleg den staat inrigten gelijk hun het best dunkt. Gesteld nu, [illegible] eenen constitutioneelen regeringsvorm, omdat deze [illegible] schijnt, wie heeft dan de volksvertegenwoordiging in 't leven geroepen, God, de souverein of de natie? Men zou zeggen, de natie, althans de souverein en de natie te zamen, — alzoo in 't algemeen genomen, de menschen of God en de menschen te zamen.

Aangenaam zou het velen, en gewis aan den heer Rochussen niet het allerminste zijn, wanneer *de Nederlander* dit hoofdbeginsel van *het* (of van *een?*) anti-revolutionnair stelsel zou willen ontdoen van de dwaasheden, waaruit het, naar de opvatting van elken niet-anti-revolutionnair, is zamengesteld.

Buitenland.

FRANKRIJK.

De Keizer heeft den 10 dezer in een bijzonder gehoor ontvangen den heer Maurocordato, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den Koning van Griekenland, die de eer gehad heeft, een eigenhandigen brief van zijn Souverein aan Z. Keiz. M. aan te bieden. Waarschijnlijk is het eene regtvaardiging van het gedrag der Grieksche regering. Zij werd dringend gevorderd, omdat men in de staatkundige wereld het er voor hield, dat Koning Otto en de Koningin van Griekenland de opstand der Grieksche bevolking in Turkije zijdelings ondersteunden.

— De noodige maatregelen zijn genomen, om lord Raglan en de hertog van Cambridge met den staf, die Dingsdag [illegible] Parijs verwacht werden, luisterrijk te [illegible]

DENEMARKEN.

De minister van oorlog, de generaal Hansen, heeft zijn ontslag bekomen. Hij wordt vervangen door het hoofd van den generalen staf, Baggesen, die dezer dagen tot generaal is verheven. Men denkt, dat andere ministers het voorbeeld van dien van Oorlog zullen volgen. Eene verandering van ministerie is in dit oogenblik niet zonder gewigt. Zij zou ook eene wijziging op de tot hiertoe gevolgde buitenlandsche staatkunde kunnen te weeg brengen. Rusland en Turkije stellen alles in het werk, om in Kopenhagen een uitsluitenden invloed te verkrijgen.

KERKELIJKE STAAT.

Uit Rome berigt men, dat tot Minister van Koophandel in plaats van wijlen den heer Jacobini, benoemd is Mgr. Amici.

TURKIJE.

De laatst ontvangen telegrafische berigten komen hierop neder:

KOPENHAGEN, Dingsdag 11 April. De admiraal Napier is weder naar de Kioge-baai vertrokken, van waar hij morgen met 23 schepen zal uitzeilen.

WEENEN, Dingsdag 11 April. Volgens alhier uit Prevesa ontvangen tijdingen, was de gemeenschap met Janina afgebroken, en werden de insurgenten teruggeslagen. Mussien-Pacha was naar Metzaw op marsch.

TRIEST, Maandag 10 April. Er zijn berigten uit Janina ontvangen, loopende tot 3 dezer. De gemeenschap met Prevesa was hersteld. (Dit berigt is lijnregt in strijd met het voorgaande, van latere dagteekening, waarin gemeld wordt, dat de gemeenschap tusschen Janina en Preveza is afgebroken.) De opstandelingen hadden eene geduchte nederlaag geleden en waren naar Peta en Combetutti teruggedrongen. De Porte heeft eene aanzienlijke krijgsmagt naar Thessalie gezonden.

BERLIJN, Dingsdag 11 April. De Russischgezinde partij heeft de bovenhand verkregen en zegeviert. De ridder Bunzen, gezant van Pruissen bij het Engelsche hof, is teruggeroepen.

LONDEN, Dingsdag 11 April. Gisteren avond zijn lord Raglan en de hertog van Cambridge, opperbevelhebber en tweede bevelhebber der Engelsche expeditie-troepen in de Levant, uit deze stad naar hunne bestemming vertrokken.

PETERSBURG, Vrijdag 7 April. Het huis Stephenhoff is met acht en een halve ton hollandsch gefailleerd; ook heeft het huis Jenson te Riga zijne betalingen gestaakt. Zijn passief beloopt *f* 500,000 holl. — Uit Moskou verneemt men evenzeer verscheidene faillissementen.

HAMBURG, Dingsdag 11 April. [illegible] digd besluit van den Senaat is de uitvoer van wapenen en amunitie verboden geworden.

MALTA, Vrijdag 7 April. Alle pakket-booten zijn opgeëischt om troepen te vervoeren.

Zeven Fransche stoomschepen zijn hier van Algiers aangekomen met 3000 man troepen.

— Het blijkt al meer en meer, dat men met het geloof slaan aan geruchten over de krijgsbewegingen, zeer voorzigtig moet wezen. Immers de rapporten van het Russische leger van 5 dezer, spreken volstrekt van geen grooten strijd, die tusschen Hirsova en Silistria zou hebben plaats gehad. Het *Fremden-blatt* van Weenen, dat het eerst van dien grooten veldslag gesproken heeft, onthoudt zich van te zeggen, wie de overwinning behaald heeft. De Parijssche berigtgevers gaan echter reeds veel verder en melden, dat de Turken in den slag van 2 dezer eene groote nederlaag hebben geleden. Daarentegen verhaalt de *Morning-Chronicle*, dat de Turken in de Dobrudscha eene overwinning hebben behaald. Ook dit schijnt aan twijfel onderhevig te zijn; want de *Chronicle* behelst eene tweede depêche, gedagteekend van Orsova van 9 dezer, houdende, dat de Russen, tusschen Widdin en Orsova, Servie zijn binnengerukt. Zoo heeft een ander blad dezer dagen ook gemeld, dat 40,000 Oostenrijkers Servie zouden bezetten, maar uit dit een en ander is af te leiden, dat men op zijne hoede moet zijn voor de duizenderlei geruchten, die dagelijks in omloop worden gebragt. Het is volstrekt niet onmogelijk, dat er op dit oogenblik in de Dobrudscha een zware slag geleverd is, en dat de Turken daarbij overwonnen of overwinnaars kunnen geweest zijn; het is ook waarschijnlijk, dat eene Oostenrijksche legermagt vroeg of laat Servie zal bezetten, en dat dit mogelijk binnen kort zal geschieden. Maar er bestaat een groot verschil, tusschen hetgeen mogelijk en hetgeen zelfs zeer waarschijnlijk en eene gebeurde zaak is. Men moet zich niet te zeer haasten, als eene gebeurtenis te vermelden, wat nog tot het gebied der waarschijnlijkheden behoort.

Uit Parijs schrijft men, dat verscheidene schepen, bestemd om zich bij het smaldeel van den vlootvoogd Napier in de Oostzee te voegen, de haven van Brest hebben verlaten. *La Patrie* meent te kunnen verzekeren, dat, niettegenstaande alle tegenovergestelde beweringen, geen oorlogschip Sebastopol heeft verlaten, en dat men het er voor hield, dat de Russische vloot niet uit de haven komen zou.

Uit bovenstaande telegrafische berigten blijkt, dat de Grieksche opstandelingen twee nederlagen hebben geleden, en dat de gemeenschap tusschen Arta, Janina en Preveza is hersteld. De Porte ging voort, een aanzienlijke magt naar Epirus en Thessalie te zenden. Men twijfelde er niet aan dat, dank zij de houding van Frankrijk en Engeland, de opstand spoedig zou zijn gedempt. De tijding, dat het hotel van het Fransche gezantschap te Athene ten doel zou hebben gestaan aan eene vijandelijke beweging schijnt weder tot de verdichtselen te behooren. Twee leden van het Grieksche kabinet, de heer Provilegios, Minister van Financien, en de heer Pilicas, Minister van Justitie hebben hun ontslag gevraagd. Men schrijft uit Athene, dat dit dubbel ontslag het gevolg is van de krachtige houding, door de Westelijke mogendheden, tegenover Griekenland aangenomen. Bij het vertrek van de laatste pakketboot had de heer Provilegios zijn ontslag ingetrokken, doch de Minister van Justitie bleef bij het zijne volharden, hoezeer het nog niet was aangenomen.

Het Wetgevend ligchaam van Frankrijk heeft met algemeene stemmen en zonder beraadslaging aangenomen het ontwerp van wet, waarbij de Regering gemagtigd wordt, om van de ligting van 1853 60,000 man meer onder de wapenen te roepen dan het gewoon contingent (80,000 man) beloopt.

Uit Berlijn deelt men eenige belangrijke bijzonderheden mede, nopens de overeenkomst tusschen Oostenrijk en Pruissen, waarvan het ontwerp, te Berlijn eenigzins gewijzigd, den 6 dezer naar Weenen is gezonden, om door de Oostenrijksche Regering te worden goedgekeurd. Aan die goedkeuring wordt niet getwijfeld. Het is reeds bekend, dat Pruissen en Oostenrijk bij die overeenkomst de verbindtenis hernieuwen, die zij bij het verdrag van 1851 hebben aangegaan, om zich wederkeerig het bezit te waarborgen van hun grondgebied, dat buiten den Bond gelegen is. Het schijnt voorts, dat in die overeenkomst de [illegible] mogelijkheid wordt ondersteld, dat [illegible]

maar bepaalde gevallen tot krijgsbewegingen zou moeten besluiten en wel ten gevolge van den oorlog in het Oosten. In dat geval zal het Pruissische leger, als een groot reserve corps de Oostenrijksche grenzen moeten dekken. Wat het protocol der vier mogendheden betreft: dat is den 8en te Weenen geteekend. Men wil weten, dat het de gevallen vaststelt, waarin Oostenrijk zou kunnen geroepen worden, een werkdadig aandeel in den krijg te nemen. Maar welke zijn die gevallen? Welke zal de aard van de medewerking van Oostenrijk zijn? Zal het inderdaad tegen de Russen strijden, of zal het zich bepalen tot het bezetten van eenige aangrenzende Turksche gewesten? Dit laatste zou Rusland waarschijnlijk aanzien, zonder er zich zeer over te verstoren. Dat is de vraag van den dag en daarover is men het volstrekt nog niet eens.

Het *Journal de Francfort* (een half-officieel blad) gaat van de onderstelling uit, dat Oostenrijk zich binnen kort van Servie zal verzekeren, als zijnde eene zeer gewigtige krijgskundige stelling. Dat bezetten wordt, volgens dat blad, voor het behoud van de zelfstandigheid van het Turksche Rijk noodzakelijk; het bezit van Servie wordt voor Oostenrijk onvermijdelijk, ten einde meester te blijven bij het krijgstooneel over den Donau. Dergelijke maatregel zou de pogingen verijdelen, die ten behoeve van Rusland worden in het werk gesteld, en die reeds eene gevaarlijke ontwikkeling hebben verkregen. Het N. O. gedeelte van Turkije zou daardoor ontrokken worden aan de Grieksch-slavische vereeniging en van haren magtigen beschermheer. Het bezetten van Servie wordt dus gevorderd in het belang van Oostenrijk zelf, in dat van Turkije en diensvolgens ook in dat van het Europesche evenwigt. Zoodra het oogenblik zal gekomen zijn, om dien pligt te vervullen, zal Oostenrijk het binnenrukken zijner krijgsmagt in Servie bij een manifest aan Europa bekend maken en verdedigen.

— Omtrent den inhoud van het door den minister von Manteuffel vermelde nieuwe protokol der Weener conferentie deelt de half-officiële *Preussische Correspondenz* het volgende mede:

„De Weener conferentie heeft het voegzaam geoordeeld, kennis te nemen van de bescheiden, die tot den tusschen Rusland en de Westersche mogendheden uitgebroken oorlog betrekking hebben. Gelijk men weet, was de vordering der ontruiming van de Vorstendommen door de Russische troepen, ook door de Duitsche groote mogendheden als regtmatig erkend en met aandrang ondersteund geworden. Indien de zeemogendheden zich genoopt hebben gezien uit de weigering van Rusland aanleiding tot het beginnen van den oorlog te nemen, dan brengt het welbegrepen belang van alle aan de Weener conferentien deelnemende mogendheden mede, om, in weerwil van het uit haren eigenaardigen toestand voortspruitende verschil van haar programma met opzigt tot active maatregelen, de zamenwerking te bewaren, waarvoor de grondslagen reeds in de protokollen van 5 December en 13 Januarij jl. gelegd waren, en die ten doel hebben den oorlog, zoo hij onvermijdelijk mogt zijn, te verkorten en nu reeds vaste waarborgen aan de toekomstigen vrede te verzekeren. Zoo wij wel onderrigt zijn, gaat het nieuwe Weener protokol hoofdzakelijk van deze oogpunten uit, en stelt het op nieuw de beide hoofdbeginselen vast, welke de vier mogendheden reeds vroeger als noodzakelijke voorwaarden eener voldoende oplossing van de Oostersche twistvragen erkend hebben. Zij kunnen, zonder aan hare vroegere verklaringen ontrouw te worden, even weinig van de (door de Porte bereidwillig aangenomen) vordering eener verbetering van den toestand der christelijke onderdanen des Sultans afzien, als zij het gevoelen kunnen laten varen, dat de handhaving van het Ottomannische rijk in deszelfs tegenwoordigen staat van bezit, en bij gevolg de teruggave der Donauvorstendommen, een onmisbaren waarborg voor het evenwigt van Europa is. Welke stappen verder gedaan moeten worden, om ook het Russische kabinet tot de erkenning van deze beginselen te bewegen, moet aan verdere beraadslagingen worden voorbehouden. Intusschen vinden wij in de zamenwerking der Duitsche groote mogendheden met de Westersche regeringen een waarborg, dat de meest geschikte middelen ter verkorting van de dreigende krisis niet onbeproefd zullen worden gelaten."

— De berigten uit Zweden bevestigen wat gisteren reeds is gemeld, dat men vreest dat de regering, door de openbare meening voortgesleept en door de kracht der gebeurtenissen gedwongen, besluiten zal, zich tegen Rusland te verklaren en zich met Frankrijk en Engeland te vereenigen. Alle maatregelen worden genomen, om zee- en landmagt te versterken. De s. b. n. Hesselberg is tot bevelhebber van de vloot benoemd, die te Horten, in Noorwegen ligt.

— In een dagblad van Denemarken, dat onder den invloed der regering geschreven wordt, wordt ook vrij duidelijk gezegd, dat hoezeer Denemarken de strikste onzijdigheid heeft aangenomen, de geschiedenis vele voorbeelden oplevert, dat eene onzijdige regering ligt [illegible] eene of andere handeling van eene der [illegible] partijen, kan genoodzaakt worden, [illegible] verlaten. Het bewind heeft dan ook [illegible] dediging genomen en wapening [illegible] zullen stellen, den loop der [illegible] volgende

— Het ministeriële blad [illegible] waarop mede: „Volgens [illegible] dat de keizer, wij staat [illegible] om te onderhan-[illegible] wil voortzetten. Onze [illegible] besluit, zoowel van den kei-[illegible] tegenstand te bieden, buiten allen [illegible] dat het Russische leger nu meer [illegible] manschappen telt. Ten gevolge van het [illegible] uitvoer van goud, is met den telegraaf last [illegible] om 800,000 imperialen, die aan de grenzen aangekomen waren, naar de hoofdstad terug te zenden. Volgens een loopend gerucht, is voor een millioen p. st. aan zilver uit de citadel van Petersburg genomen, en velen

meenen, dat daar niet veel specie meer bewaard wordt.»

— Uit Finland verneemt men, dat de krijgslieden, die zich aldaar bevonden, meerendeels uit jongelieden, van dat land zelf bestaande, naar andere gedeelten van dat rijk gezonden en door afdeelingen van de keizerlijke garde uit Petersburg vervangen zijn. Eene legermagt van 16,000 man grenadiers van die garde bezet de plaatsen, die in Finland het meest blootgesteld staan aan de aanvallen der vereenigde vloot. De keizer heeft een electrischen telegraaf doen aanleggen, om dadelijk van alle gebeurtenissen in die streken te worden onderrigt. Men wacht algemeen, dat de admiraal Napier een geduchten slag tegen Kroonstadt, als het ware aan de poorten van Petersburg, wagen zal. Het is uit dien hoofde, dat men de keizerin en de groot-vorstinnen heeft overgehaald zich naar Moskou te begeven.

In een schrijven uit Konstantinopel van den 30 Maart, leest men het volgende:

«Dezer dagen heeft de Porte aan al de alhier gevestigde gezantschappen de grootheerlijke bevelschriften medegedeeld, betrekkelijk de ten behoeve der Christenen in de regtspleging gebragte veranderingen. Volgens dezelve zullen alle steden van eenig gewigt regtbanken hebben van dezelfde soort als vroeger reeds, naar liberale beginselen, te Konstantinopel, te Smyrna en in Egypte opgerigt zijn. — Alle getuigenissen zullen, zonder onderscheid van volksstam, godsdienst of kunne, op gelijken voet worden aangenomen, hetzij het geschil alleen Christenen betreft of wel Christenen en Mohammedanen te gelijk: in dit laatste punt is de aanwinst voor de Christenen hoofdzakelijk gelegen; want de geldigheid van het getuigenis van Christenen was reeds sedert lang, althans in beginsel, erkend.

In eene zitting van den Rijksraad, die den 27 dezer gehouden is, om inzonderheid over den staat der Turksche finantiën te beraadslagen, hebben de Ministers en andere hooge Staatsdienaren wederom aanmerkelijke giften aan de schatkist gedaan, ten gezamenlijken bedrage van 12 millioen piasters, met welke som men de dienst hoopte gaande te houden tot dat het van Engeland en Frankrijk aangevraagde voorschot zou zijn ontvangen.

Sedert eenige dagen bevinden zich hier ter stede eenige afgevaardigden van Cirkassische volksstammen. Zij klagen over gebrek aan wapenen en ammunitie, en de Porte heeft hun beloofd, daarin te zullen voorzien.

— Uit officiële berigten blijkt, dat de keizer van Rusland den vorst van Paskewitsch met de uitgebreidste magt aan het hoofd geplaatst heeft van het mobiele leger, hetzij dit zich reeds aan den Donau bevindt, hetzij het in aantogt is. Alle overige bevelhebbers zullen zijne bevelen te volgen hebben. Ter voorkoming van alle verwarring is bij Keiz. bevelschrift het standpunt en de bevoegdheid van al de bevelhebbers, die onder den graaf van Paskewitsch zullen staan, geregeld.

JAPAN.

Berigten uit Bombay van den 14 der vorige maand behelzen het volgende: «Het Russisch stoomschip *Rostok* heeft uit China het berigt aangebragt, dat, na een onderhoud van den Russischen admiraal met de Japanesche regering, deze laatste er in toegestemd had, *om hare havens voor den wereldhandel open te stellen.*» Met den telegraaf is uit Marseille het berigt ontvangen, dat er reeds een verdrag is gesloten, dat dit jaar uitvoerbaar verklaard wordt.

Binnenland.

's Gravenhage, 10 April.

LONDEN, Woensdag 12 April. Gisteren avond heeft lord Clarendon aan het Parlement medegedeeld, dat jl. Zondag te Weenen het protocol tusschen de vier mogendheden is geteekend. Vervolgens verklaarde de minister van buitenlandsche zaken dat er niet de minste grond bestaat voor het gerucht dat Pruissen Ruslands zijde had gekozen. Niet alleen is er geene reden om dit te verwachten; het is zelfs onmogelijk. Lord Clarendon geloofde, dat de Pruissische gezant was teruggeroepen, doch deze droeg tot dusverre nog geene kennis daarvan.

Door lord John Russell werd de verklaring afgelegd, dat hij *onder de tegenwoordige omstandigheden* de *reform-bill* niet wil doen behandelen, hoewel hij aan haar beginsel zeer hechtte. De oppositie keurde het uitstel goed.

PARIJS, Woensdag 12 April. De hertog van Cambridge en lord Raglan zijn hier aangekomen en reeds aan den keizer voorgesteld geworden.

WEENEN, Woensdag 12 April. De grieksche opstandelingen hebben eene nieuwe nederlaag geleden bij Janina. De insurgenten-generaal Grivas is teruggetrokken.

Z. M. heeft H. K. Vlielander eervol ontslag verleend als burg. der gem. Pernis c. a.; benoemd tot burg. der gem. Gramsbergen A. C. Bouwmeester, en tot burg. der gem. Burgh en Haamstede C. M. Bolle.

Z. M. heeft benoemd tot griffier bij het kantongeregt te Lochem, mr. J. A. Æ. W. ridder van Rappard, advocaat te Zutphen; tot subs.-griffier bij het hoog militair geregtshof mr. T. van Dam van Isselt, griffier bij het kantongeregt te Delft.

* Gisteren avond had in het groot Keizershof alhier eene vergadering plaats van de 's Gravenhaagsche afdeeling der Vereeniging tot bevordering van fabriek- en handwerknijverheid. Door den president werden getuigschriften en premiën in geld uitgereikt, ingevolge besluit der laatste algemeene vergadering, aan de heeren M. J. Dubke, A. Mellet en Cornelis Hillenaar. Vervolgens werden, ter voldoening aan de artt. 27 en 32 der algemeene wet, de onderwerpen bepaald, waarover de afdeeling prijsvragen wenscht uitgeschreven te zien, ten einde die in het aan het hoofdbestuur in te zenden verslag op te nemen, en een zestiental candidaten benoemd ter voorziening in de ontstane vacaturen in het Hoofdbestuur. Hierna bragt de commissie tot herziening van het huishoudelijk reglement, bij monde van den heer M. H. Pimentel verslag uit en werden de door de commissie voorgestelde wijzigingen in het reglement aangenomen. De president deelde der vergadering mede, dat de commissie van toezigt over de industrie-school zich reeds geconstitueerd heeft; hebbende zij benoemd tot voorzitter den heer Bn. Forstner van Dambenoy en tot secretaris den heer Wolterbeek. De heeren Gevers Deijnoot en Camp hebben echter, onder dankbetuiging voor het vertrouwen door de afdeeling in hen gesteld, zwarigheid gevonden in de aanvaarding van het lidmaatschap der commissie van toezigt; weshalve de president voorstelde, thans tot de benoeming van twee andere leden, in plaats van gemelde heeren, over te gaan. Dienovereenkomstig tot eene stemming overgegaan zijnde, bleek het, dat de volstrekte meerderheid van stemmen op zich vereenigd hadden, en alzoo gekozen zijn: de heeren Delprat en Boon. De overige stemmen waren verdeeld op de heeren Mollerus, Rijers, Maxwils en Brauer. Hierop werd de vergadering gesloten.

* Men verzekert, dat de Eerste Kamer der Staten-Generaal tegen 25 dezer hare werkzaamheden zal hervatten.

* Naar men verzekert zullen de troepen dit jaar te Reijen kamperen en zal de kavallerie in de omstreken aldaar ingekwartierd worden.

Zoo als men weet, zijn er herhaaldelijk door landbouwmaatschappijen premiën voor de beste breekmolens uitgeschreven en toegekend, en zelfs nog in het vorig jaar zijn door Z. M. den Koning premiën daarvoor gegeven. Willen wij in onze veemesterij niet geheel bij de Engelsche, Saxers, Franschen enz. ten achteren raken, dan moet zich in onzen landbouw het gebruik van lijnzaadkneuzers, boonenbrekers en haverkneuzers meer en meer uitbreiden. Ondertusschen is in de laatste dagen aan den verdienstelijken fabriekant van landbouw-werktuigen den heer Jenten te Utrecht, door een hoofdambtenaar bij de accijnsen beteekend, dat de Minister de vergunning voor lijnzaad- en haverbrekers niet meer geeft en dat het maken mitsdien verboden wordt. Er waren bereids twee afgewerkt en bovendien had de fabrykant aan materiaal voor eenige honderde guldens aan waarde opgeslagen. Ziedaar weder een bewijs, hoe ook de accijns op het gemaal aan de productie in den landbouw schaadt.

Tijdingen uit de Oranje-Souvereiniteit in Zuid-Afrika van 30 Dec. des afgeloopen jaars, geven nog geene zekerheid omstrent den aard van de overdragt van het bewind door den spec. kommissaris, sir George Clerk, aan de ingezetenen. Er bestaat helaas! onder de inwoners groote oneenigheid over het aanstaand bestuur. Het blijkt meer en meer, dat zij, die onder het britsch bestuur verlangen te blijven, slechts eene geringe minderheid uitmaken, bijna alleen bestaande uit engelschen, die zich in de Souvereiniteit hebben gevestigd, en hunne vrienden. Door het vertrek van de engelsche bewindsheden en britsche troepen, vreezen die menschen het aanzien, waarin zij stonden, geheel te zullen verliezen. Dit zou in den grond weinig beteekenen, indien dezen niet door hunne meerdere beschaving, aan velen van de eigenlijke boeren weten te imponeren. Het is zeer te bejammeren, dat de afrikaansche hollanders, die verreweg de groote meerderheid vormen, niet meer eendragtig handelen. Hadden zij dat gedaan, dan ware men in de eischen tegenover den kommissaris gematigder geweest: en dan zoude men, met dien hoogen ambtenaar ongetwijfeld tot overeenstemming zijn geraakt. Gebeurt het nu niet spoedig, dat eenige invloedrijke mannen de handen ineenslaan, dan staat, bij het vertrek der britsche autoriteiten, de anarchie voor de deur. In dat geval ware veel kwaads te vreezen van Moshesh en andere kafferhoofden in onze landstreek.»

«Sedert eenige dagen loopt alhier (te Bloemfontein) het gerucht rond, dat Groot-Brittanje ook Natal of Natalie aan zich zelven wil overlaten, of met onze naburen in het Trans-Vaal over den afstand van dat gebied in onderhandeling zou zijn getreden. Wat van die geruchten waarheid is, zal eerlang de tijd leeren.» (*A. C.*)

In eene brochure, die dezer dagen het licht heeft gezien, getiteld: «*Bedenkingen tegen de opheffing van het verbod van uitvoer van lompen*, vindt men eene statistiek der papierfabrieken in Nederland, waaruit blijkt, dat er zijn: in de prov. N. Holland 18 fabrieken, met 569 werklieden, die 2.348.000 Ned. ponden lompen 's jaars verwerken.

In Friesland	1	fabr. met	20	wkl. à		75.000	N. p. l.
» Noord-Brabant	1	» »	13	»	»	40.000	» » »
» Limburg	3	» »	685	»	»	2.600 000	» » »
» Gelderland	124	» »	1716	»	»	4.018.200	» » »
» Zuid-Holland	15	» »	187	»	»	960.000	» » »
» Overijssel	5	» »	58	»	»	105.000	» » »
Totaal.	167	fabr.	3248	wkl.		10,146,200	N. p. l.

Scheveningen, 11 April. Door den heer Maas eigenaar van de zeebad-inrigting aan de westzijde van Scheveningen, en een groot aantal ingezetenen alhier, zullen in de eerst te houden raadsvergadering, adressen wo[rden] ingediend, waarbij zij hunne bezwaren zullen uiteenze[tten] ten aanzien van het in de vergadering van den 4 ten ... genomen besluit, waarbij de zeer aanzienlijke som ... *f* 100,000 is toegestaan tot vergrooting van het geme[ente-]badhuis, door welks aanbouw, naar zij vreezen, onge... feld aan hen groot nadeel zal worden toegebragt, als zij het voor ieder particulier eene onmogelijkheid met ... gemeente te kunnen concurreren.

Delft, 10 April. Men verneemt, dat de studenten ... Koninklijke Academie besloten hebben uit de kas van ... corps en uit de gelden voor het gewone jaarlijksche f... bestemd, *f* 200.— af te zonderen voor de oprigting ... sterrewacht te Leijden.

Den Helder, 11 April. Gisteren vertrok het barks... *Admiraal Tromp*, kommandant J. van Tubbergen, ... Batavia, met een detachement suppletie-troepen, groot ... onderofficieren en manschappen, onder kommando van majoor G. F. E. Raes, van verlof terugkeerende, ... medebegeleide van den 2den luit. H. W. M. de Gra... en den offic. van gezondh. F. R. Hessig.

Tevens vertrok naar Suriname de *Anthonie en E...* komm. Meijer, met een detachement groot 60 ondero... en manschappen, onder kommando van den 2... Rost van Tonningen en de officieren van gez. Trink... en Uhlig.

Apeldoorn, 10 April. Ds. A. Roelofs is benoem[d] ridder der orde van den Nederl. Leeuw, terwijl D... Graaf van Z. M. een zeer fraai horologie heeft ontva[ngen].

∴ **'s Hertogenbosch**, 10 April. Heden werd ... den Procureur-Generaal bij het Hof conclusie genome[n] ... de belangrijke zaak, waarin voor zes weken door twee a... caten uit 'sHage, de heeren Mr. A. de Pinto voor de appell... en G. M. v. d. Linden voor de geïntimeerden, is ge... De conclusie strekte tot bevestiging van het vonnis ... Regtbank van Breda, waarbij het betwiste testament ... vernietigd. Over zes weken zal het Hof uitspraak doe[n].

Advertentiën.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 12 April 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$54\frac{3}{4}$, 5, $4\frac{7}{8}$			
Dito Certificat. .	3	$65\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$	*Hope* 1798/1816	5	$94\frac{7}{8}$
Dito Dito . .	4	$82\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{5}{8}$	Dito 1828/1829	5	$94\frac{5}{8}$
O. I. Leening. .	4	$82\frac{1}{8}$ $\frac{3}{8}$	Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	83	Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$79\frac{1}{4}$
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$		Dito *Hope* . . .	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz* .	4	
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild* .	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito. .	6	
Obligatiën . . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	$17\frac{1}{16}$ $\frac{3}{16}$	Obligatiën . . .	4	61...
Dito Buitenl. .	3		**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	$32\frac{9}{16}$ $\frac{5}{8}$			
Bew. Sp. Com.		$3\frac{9}{16}$ $\frac{5}{8}$	Metalliek . . .	5	58...
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	76
Portugal.			Dito letter B. .	5	76
Londen nieuwe.	5	$32\frac{1}{16}$ $\frac{3}{16}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	29...
Dito uitgest . .	4	($\frac{3}{16}$	Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	29...

Aand. Holl. Spoorw. $58\frac{1}{2}$; Braz., bij Roths. p. ... 5 pct. $90\frac{1}{4}$; Mexic., te Londen, 3 pct. $22\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$ ... Onb. $22\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$; Gren., te Londen p. s. 100 ... $16\frac{1}{16}$; dito Uitg. $6\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$; Peru $4\frac{1}{2}$ pct. 57, $\frac{1}{2}$; Gri... Londen, 5 pct. $4\frac{9}{16}$.

Bij geanimeerde handel was de markt heden algem... ger gestemd.

FRANKFORT, Dingsdag 11 April. 5 pct. Meta... Spanje binn. 3 pct. $33\frac{1}{8}$; dito 1 pct. $17\frac{1}{4}$.

LONDEN, Dingsdag 11 April. Consols op tijd ... Mexico N. 3 pct. 24, $23\frac{3}{4}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. ... Uitg. $6\frac{1}{4}$; Spanje 3 pct. $34\frac{1}{2}$; dito 1 pct. ... Russen $4\frac{1}{2}$ pct. 81, 80; dito 5 pct. 91; Hol... $56\frac{1}{2}$, $55\frac{1}{2}$; dito 4 pct. $85\frac{1}{2}$, $84\frac{1}{2}$.

De stemming was heden ter beurze flaauw.

PARIJS, Dingsdag 11 April. Fr $4\frac{1}{2}$ pct. op ... dito 3 pct. 63.25; Sp. Binn. 3 pct. $32\frac{1}{2}$; dito ...

WEENEN, Dingsdag 11 April. Metall. 1852 5 ... Nieuwe Leen. 89; Loten van fl. 250 120; Bank... Zilver 35; Wissel Londen 13.19.

Des avonds was de wissel op Londen à 13.19 ...

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Grave[nhage].